

znania grzechów i poprawy życia. Należy jednak unikać poglądu, jakoby one zastępowały sakramentalną spowiedź. Zauważa się, że dekret rzymski dotychczasową dyscypliną pokutną jednostronnie tylko pod kątem absencji generalnej z grzechów ciężkich rozważa, że nie mówi o akcie pokutnym np. z okazji Eucharystii, że nie wspomina o rzeczywistym darowaniu grzechów lekkich poza spowiedzią indywidualną, i poza absolucją generalną. Na Zachodzie lansuje się nabożeństwa pokutne, trzeba jednak wiedzieć, że one nie zastąpią spowiedzi indywidualnej, lecz mogą ułatwić pojednanie z Bogiem.

3. Wyjaśnienie biskupów RFN co do udzielania absencji generalnej. W r. 1972 na swym jesiennym zebraniu zajęli stanowisko wobec Dekretu Kongregacji wiary. Wskazywali na znaczenie dokumentu papieskiego, dla ożywienia życia religijnego poszczególnych wiernych, jak i społeczności, przez Pokutę. Duszpasterze mają nawoływać do nawrócenia przez nabożeństwa pokutne-Bussfeier, które od czasu do czasu powinny być urządzane. Mają one według zdania biskupów być pomocą do wyrobienia sumienia i doprowadzenia do pojednania z Bogiem. Ponieważ jednak w RFN nie brak spowiedników, dlatego nie dają osobnych wskazań dla sakramentalnej absencji generalnej. Wskazania biskupów idą po linii podkreślania liturgicznych aktów pokutnych, a duszpasterze mają wiernych doprowadzać do różnych form nabożeństw pokutnych, wskazując na ich cel doprowadzania do pojednania z Bogiem.

4. Wskazania biskupów austriackich z dnia 7. XI. 1972, idą również po linii Episkopatu RFN. Duszpasterze mają raczej zachęcać do spowiedzi indywidualnej i unikać masówek. Obecnie konieczność absencji generalnej w Austrii nie zachodzi. Gdyby zaszła potrzeba nagle takiej absencji generalnej, należy zwrócić się do ordynariusza o pozwolenie. Przy spowiedziach szkolnych nie zachodzi konieczność absencji generalnej, która nie może być ersatzem za indywidualną spowiedź z grzechów ciężkich. Przy nabożeństwach pokutnych nie można rozgrzeszać z grzechów. Uczestnicy powinni być o tym pouczeni, że mają się spowiadać z grzechów ciężkich. Miesięcznik *Msza św.* z Poznania w jednym z numerów wiosennych 1973 r. podał formę takiego nabożeństwa pokutnego.

Kęty

KS. STANISŁAW PIĄTEK

Ks. Stanisław Grzybek

DNI BIBLIJNE W LOUVAIN

W dniach od 27 do 30 sierpnia 1974 r. miały miejsce w Louvain 25-te z kolei, doroczne Dni Biblijne. W tym roku miały one charakter jubileuszowego spotkania, dlatego program ich składał się z dwóch części: część I: uroczysta i część II: robocza.

Część uroczysta miała miejsce w auli Uniwersytetu Lovańskiego przy Naamsestraat 22 i poświęcona była głównie wspomnieniom z przeszłości. Posiadała ona charakter wybitnie międzynarodowy. Z tej racji do Komitetu Honorowego poproszono takich przedstawicieli, jak: Kard. B. Alfrinka (Holandia), prof. P. Benoit (Jerozolima), prof. P. Bonarda (Szwajcaria), prof. R. E. Browna (Nowy Jork), prof. C. M. Martiniego (Rzym), prof. H. Riesenfelda (Upsala), prof. A. Vögtle (Freiburg i. Br.) i in. W sesji tej wzięli także udział liczni biskupi belgijscy. Przemówienie wstępne wygłosił prof. J. Coppens, wieloletni organizator i przewodniczący tegorocznych Dni Biblijnych. W przemówieniu swoim

przedstawił rys historyczny wszystkich dotychczasowych zjazdów oraz rolę, jaką one odegrały w formowaniu się myśli biblijnej na Uniwersytecie Lovańskim. Dużą część swego przemówienia poświęcił byłym przewodniczącym dawnych zjazdów, z których wielu już umarło, a wielu jeszcze do dziś odgrywa wybitną rolę w świecie nauki i w Kościele.

Główne przemówienie na tej części zjazdu wygłosił Kard. B. Alfrink, na temat *rol i znaczenia studium Pisma św. w oparciu o Konstytucję soborową Dei Verbum*. Nie ma dziś i nie będzie zdrowej teologii — zaznaczył mówca — jeśli nie będzie ona opierała się o autentyczną i obiektywną interpretację Pisma św., które, jak mówi Sobór, jest duszą teologii. Do Pisma św. zaś należy podchodzić jak do Słowa Bożego i nie widzieć w nim tylko autorów ludzi, ale przede wszystkim autora Boga. W związku z tym trzeba, czytając Pismo św., stale stawiać sobie pytanie, co nam współczesnym ludziom Bóg dziś przez nie chce powiedzieć.

Po przemówieniu Kard. B. Alfrinka zjazdowi złożyli życzenia pomyślnych obrad i gratulacje jubileuszowe przedstawiciele rektorów tamtejszych uczelni wyższych w Louvain. Część tę zakończyło towarzyskie spotkanie w salach tegoż uniwersytetu.

Część druga robocza miała miejsce w Collegium Hadrianum, przy ul. Hogeschoolplein 3 i poświęcona była w całości analizie problemu biblijnego pojęcia Boga (*La notion biblique de Dieu*). Spotkanie na tym szczeblu zainaugurował prof. J. Coppens swoim wykładem pt. *La notion biblique de Dieu, Etat de la question*. W referacie swoim prof. Coppens ograniczył się tylko do nakreślenia zagadnienia w St. Testamencie. Zwrócił uwagę na problem poznania Boga (dokonuje się to przez to, że Bóg się objawia, są w S. T. różne formy tego objawienia), na problem istnienia i istoty Boga. Bóg jest osobą, jest żywy i jest duchem. Jako osoba wchodzi w bardzo ścisłe korelacje z człowiekiem, którego pragnie zbawić. Dlatego jest bliski ludziom. Inne referaty były wygłoszone na następujące tematy: prof. H. Cazelles (Paris), *Le Dieu Jahviste et Elohiste*; prof. N. Lohfink, (Frankfurt am. M.), *Gott in der deuteronomistischen Tradition*; prof. R. P. Ackroyd (Londyn), *God and People in the Writings of the Chronicler*; prof. W. Zimmerli (Göttingen), *Gott in der profetischen Botschaft*; prof. M. Delcor (Tuluza), *Dieu dans les Apocryphes*; prof. G. Mayeda (Tokio), *Biblical Monotheism and the Trinity*; prof. A. Barucq (Lyon), *Dieu dans la literature sapientiale en dehors du livre de la Sagesse*.

Z problematyki N. Testamentu stan zagadnienia na tym odcinku nakreślił prof. J. Gibley z Louvain, który wygłosił także drugi referat pt. *Voir Dieu dans S. Jean*. Z innych tematów N. Testamentu na uwagę zasługują następujące referaty: prof. E. Schweizer (Zurich), „*Auf das Gott sei alles im allem*” 1 Kor 15, 28. *Zum Gottesbild in der Eschatologie Jesus und des Paulus*; prof. A. Vanhoye (Rzym), *Dieu dans l'epitre aux Hébreux*; prof. A. Vögtle (Freiburg i. Br.), *Das Gottesbild in der Apokalypse*.

Niemal wszyscy referenci jednoznacznie stwierdzali, że wszystko to, co wiemy o Bogu, pochodzi z Jego objawienia. Gdy w S. Testamencie Bóg objawiał się człowiekowi w licznych teofaniach, w swoim Słowie Bożym, w nauczaniu proroków, to w N. Testamencie, tym, który objawia Boga, jest Jezus. Gdy S. Testament ukazywał tego Boga w bezpośredniej relacji do jednostki czy narodu, to w N. Testamencie Jezus ukazuje nam Boga na tle królestwa mesjańskiego. Celem każdego człowieka żyjącego w tym królestwie mesjańskim, tj. królestwie Bożym, jest przede wszystkim realizacja pierwszego przykazania miłości Boga. Do tego także nawiązują św. Paweł, którego znamieną jest wypowiedź z 1 Kor 15, 28: *aby Bóg był wszystkim we wszystkich*. W oparciu o te założenia, prof. E. Schweizer

postawił w swoim referacie tezę, że nasza chrystologia dziś powinna być ukształtowana jako pewna forma nauki o Bogu i odwrotnie.

Po referatach w godzinach popołudniowych odbywały się posiedzenia sekcyjne, na których w dyskusjach padało wiele cennych uwag. Uchwalono następne Dni Biblijne poświęcić problematyce związanej z Ewangelią św. Jana. W tegorocznym spotkaniu w Louvain wzięło udział 168 przedstawicieli i profesorów różnych uczelni biblijnych nie tylko z Europy, ale niemal ze wszystkich kontynentów świata.

Kraków

KS. STANISŁAW GRZYBEK

SYMPOZJUM NT. CHRZTU W OKRESIE PATRYSTYCZNYM

W dniach 30 i 31 maja br. w Domu im. Ks. Jakuba Wujka w Wągrowcu, gdzie gościny udzielił Ksiądz Prymas, z inicjatywy Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, odbyło się sympozjum na temat: Chrzest w okresie patrystycznym.

Ksiądz Prymas nadesłał z tej okazji list, w którym pisze:

„Uczestnikom jubileuszowego Sympozjum organizowanego przez Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim przy KUL w piątą rocznicę jego działalności przesyłam najlepsze życzenia, by wspólne gromadzenie się dla naukowej refleksji nad Sakramentem Chrześcijańskiego Wtajemniczenia w zaraniu dziejów Kościoła, który nieprzerwanie pulsuje Życiem i Prawdą Bożą wnoszoną w świat współczesny, było nie tylko bodźcem do wnikliwych i dogłębnych badań naukowych, ale i pozwoliło z większym zrozumieniem dostrzegać wartości niezniszczalne. Życzę jednocześnie, żeby pobyt w Domu im. Ks. Jakuba Wujka w Wągrowcu pozwolił też — za wzorem Wielkiego Tłumacza Biblii — na uświadomienie sobie, jak wspaniale zawsze ukazuje się chrześcijaństwo, gdy jest pojmowane jako religia Słowa Żywego i religia Księgi Życia. Wszystkim Uczestnikom Sympozjum oraz Ich pracy serdecznie błogosławię.”

Na program sympozjum złożyły się następujące referaty:

Liturgia chrztu do VI wieku — Ks. doc. dr Waław Schenk,
Baptysterium z Faras na tle rozwoju baptysterium w okresie wczesnochrześcijańskim — Mgr Włodzimierz Godlewski,
Typologia biblijna chrztu — Ks. doc. dr Józef Kudasiwicz,
Chrzest w typologii sztuki wczesnochrześcijańskiej — Doc. dr Tadeusz Dobrzaniecki,
Soborowa teologia liturgii chrztu dzieci w świetle tekstów patrystycznych — Ks. dr Stanisław Czerwik.

Referaty z archeologii i historii sztuki były ilustrowane przeźrocami.

W sympozjum wzięły udział 34 osoby z różnych ośrodków naukowych Polski.

W drugim dniu obrad swoją obecnością zaszczylił zebranych Ks. bp Jan Czerniak, który w godzinach rannych przewodniczył koncelebrowanej Mszy św.

Zaraz po otwarciu sympozjum, wspólną modlitwą uczczono pamięć zmarłego niedawno Księdza Kardynała J. Daniélou, którego wybitne zasługi dla badań nad starożytnym chrześcijaństwem pokrótce omówił ks. dr Szczepan Pieszczołch.

W piątek natomiast, przed popołudniowymi obradami, uczestnicy sympozjum udali się pod pomnik na placu przy farze, gdzie złożono wiązanke